

---

mededelingenblad van het **SINT JOZEFKOOR**

---

no 6 december 2002

Redactie:
Petra en Mijke

In afwachting van het Licht.

Na oktober wordt het steeds donkerder.

Dagen worden korter en kouder.

Er breekt een tijd aan van wachten op licht dat komen gaat.

Een tijd van wisselende stemmingen: pessimisme en hoop, eenzaamheid en gezelligheid.

Juist in deze donkere tijd vieren mensen feesten.

Feesten die licht aankondigen en komend licht vieren.

St. Maarten en St. Nicolaas lichten het donker op.

Uiteindelijk wordt het Kerstmis en het licht wordt zichtbaar in de geboorte van Christus.

St. Maarten deelt

In Nederland is St. Maarten altijd een populaire heilige geweest. Dat blijkt uit de vele kerken die zijn naam dragen, uit de legenden en de folkore, die rondom zijn persoon zijn ontstaan.

Het verhaal waarin hij de helft van zijn mantel aan een verkleumde bedelaar geeft, heeft de tijd overleefd. En vooral in het noorden van het land is daar het lantaarnfeest nog van terug te vinden. Op 11 november, St. Maartensdag, trekken kinderen zingend met lantaarntjes door de straten. Zijn naam is vast verbonden met het brengen van licht.

St. Nicolaas geeft

Een figuur die enorm tot de verbeelding van mensen spreekt is St. Nicolaas. Rond zijn persoon is sprake van een rijke verhalencultuur en een variatie aan folklore. Hierin is allerlei licht-donker symboliek opgenomen.

St. Nicolaas wordt gekoppeld aan licht, leven, vruchtbaarheid, aan de verwachting dat het goede je ten deel zal vallen. Het Sinterklaasfeest is een feest van hoop, van geven om niet. Een bringer van licht in de duisternis.

Jezus van Nazareth bevrijdt

Voor ons christenen is Jezus van Nazareth niet alleen bringer van licht maar ook het Licht zelf. Dit omdat hij zich inlaat met de duisternis, de ellende van anderen, mensen helpt, geneest, bevrijdt.

Jezus wordt "de Christus" , wat een ere-titel is en verwijst naar zijn bevrijdend handelen. Bevrijden immers brengt licht, maakt licht. Waar men duisternis, eenzaamheid, honger, kou, onderdrukking beleeft, brengt het hoop en toekomstperspectief.

In dit licht bezien is het Christelijk Kerstfeest het vieren van het licht wat Jezus brengt en het Licht dat hij is.

Vele jaren hebben wij als koor op de voor ons zo bekende en inspirerende wijze het Kerstfeest mogen vieren in onze vertrouwde omgeving. Graag wil ik, en naar ik hoop jullie ook, dit nog zo lang mogelijk blijven doen. Toch baren de ontwikkelingen van de laatste tijd mij zorgen.

Lees verderop in dit mededelingenblaadje hetgeen geschreven staat bij "de toekomst van het Sint Jozefkoor" en denk daar in deze donkere dagen eens over na, zodat de duisternis ook in ons geval weer plaats kan maken voor het licht dat ons koor hoop en toekomstperspectief geeft.

Een Zalig Kerstfeest gewenst!

Theo Bastiaans,
voorzitter.

ADVENT EN KERST: WEES GEEN KERSTBAL!

Een collega begon eens een kerstpreek met de gedachte: "Als je in een kerstbal knijpt, dan merk je dat er niks in zit". Kort maar krachtig wil dat zeggen: de buitenkant is aardig, het hoort bij de glamour van kerstmis, maar wat heb je daar eigenlijk aan?

En inderdaad: als je in een kerstbal knijpt, dan zit er niets in. Jammer als dat met kerst het enige is wat je hebt...

Er wordt ook wel eens over sommige mensen gezegd: "dat zijn echte ballen". In onze parochie hebben we daar gelukkig niet zo veel last van, daar hebben we in Helmond andere woonwijken voor. Maar eigenlijk zegt dat hetzelfde als die zin over de kerstbal. Meestal gaat het om mensen die er van buiten mooi uit zien, maar door een hoop ge-bla-bla merk je al snel dat er niet veel in zit.

Met kerstmis zingen in een kerkkoor kan voorkomen dat je je gaat voelen als een kerstbal. Je geeft juist in de muziek mee wat kerstmis betekent wanneer je er dieper bij stil staat. Je geeft het mee in de teksten die je zingt, maar ook in het gevoel waarmee je kerst bezingt en waarmee je de kwaliteit van de zang mede bepaalt.

Zo denk ik dat vreugde om de geboorte van Jezus mag doorklinken in de zang, vreugde om de saamhorigheid van mensen die in een koor zingen

(samen door alle ups-en-downs), vreugde om de saamhorigheid van zoveel mensen die samen komen om te luisteren, mee te zingen, na te denken of mee te bidden.

Nee, nu ik erover nadenk, geloof ik niet dat we risico lopen om een "kerstbal" te worden. Als we iets uitstralen van de kerstgedachte (waarover Theo beslist dit jaar weer iets zinvols weet te schrijven) dan zijn we eerder kerststerren! Laten we er samen weer iets moois van maken!

Hartelijke groet,

Pastoor Ard Smulders

Ceciliafeest anno 2002

Op zondag 24 november hebben we weer heel gezellig het Ceciliafeest gevierd. De dag begon natuurlijk met de heilige mis in de Sint Jozefkerk. Aan het eind van de mis deelden twee parochianen aan elk koorlid een presentje uit: Twee roosjes en een banketstaaf, die nog niet genuttigd mocht worden omdat er in het TDI al voor wat lekkers was gezorgd. Na wat hapjes en drankjes was het tijd voor de jaarlijkse toespraak van Theo. Dit jaar ging zijn speech grotendeels over Petra, die alweer 25 jaar lid van ons koor was. Na de huldiging van Petra ging iedereen langzamerhand weer naar huis.

De middagactiviteit, koningschieten vond plaats in Beek en Donk. We moesten om de beurt op een houtblokje schieten. Degene die het houtblokje van de paal afschiet is dan de koning. Na een aantal ronden bleek Manfred dus degene te zijn die het houtblokje tegen de grond schoot. Hij was de koning en had een fles champagne gewonnen. Na de schietpartijen was het tijd om iets te gaan eten. Er was voor Turks eten gezorgd. Erg lekker, maar wel machtig. Toen iedereen zijn buikje vol had gegeten, ging iedereen weer naar huis.

's Avonds werd iedereen weer om 20.00 uur in het TDI verwacht. Toen iedereen er was werden er ballonnen losgelaten. Op ieder ballon stond een naam. In de ballon met je eigen naam zat een briefje met de volgorde van de te spelen spelletjes. De kleur van de ballon bepaalde in welk team je zat. Nadat iedereen de spelletjes gespeeld had en een punt pizza gegeten had, was het tijd voor de prijsuitreiking. Het was wel een speciale prijsuitreiking, want hij werd gedaan door Sinterklaas zelf. Sinterklaas had voor iedereen een prijsje en een kort verhaaltje. De Sint moest helaas weer vroeg weg, omdat hij nog meer adressen moest bezoeken. Toch was het daarna nog steeds heel gezellig. De avond was rond 24.00 uur afgelopen. Het was weer een heel gezellig Ceciliafeest.

Hans en Petra, bedankt voor de leuke dag.

ROOSTER

24-12 Kerstavond

20.30 uur repetitie allen
20.55 uur carols en samenzang
21.30 uur Nachtmis (all. Dominus)
Credo III (812)

25-12 1^e Kerstdag

09.00 uur repetitie allen
09.30 uur Dagmis (all. Dies)
Credo III (812)
Eind: Nu zijt welkome: couplet 1 t/m 3

28-12 **geen repetitie**

29-12 Feest van de H. familie (grad. Unam)
Vaste gezangen: Kyrie 18A (806), Ambr. Gloria (861),
Credo I (811), Sanctus 13 (816^a), Agnus 2 (826a)
Eind: Nu zijt welkome: couplet 1 t/m 3

04-01 repetitie

05-01 Hoogfeest Openbaring des Heren (all. Vidimus)
Vaste gezangen: 8^e mis – Credo III (812)
Na communico: The first nowell: couplet 1 t/m 6
Eind: Nu zijt welkome: couplet 1 t/m 4

11-01 repetitie

12-01 Feest van de doop des Heren (all. Benedictus)
Asperges me (geen kyrie)
Vaste gezangen: Ambr. Gloria (861), Credo I (811),
Sanctus 12 (816a), Agnus 2 (826a)

18-01 repetitie

19-01 2^e zondag door het jaar (all. Laudate)
Vaste gezangen: 11^e mis – Credo III

25-01 repetitie

26-01 3^e zondag door het jaar (grad. Timebunt)
Vaste gezangen: 11^e mis – Credo III

01-02 repetitie

02-02 Feest van de opdracht van de Heer – Maria Lichtmis
Aan het begin van de H. mis zegening van de kaarsen.
Processie met het koor zoals op palmzondag.
Grad. Suscepimus
Vaste gezangen: 8^e mis – Credo III

08-02 repetitie

09-02 5^e zondag door het jaar (all. Laudate)
Vaste gezangen: 11^e mis – Credo III

15-02 repetitie

16-02 6e zondag door het jaar (all. Cantate)
Vaste gezangen: 11^e mis – Credo III

23-02 repetitie

24-02 7e zondag door het jaar (all. Verba)
Vaste gezangen: 11^e mis – Credo III

01-03 repetitie

02-03 Carnaval
8e zondag door het jaar (all. Domine)
Vaste gezangen: 11^e mis – Credo III

Opleiding Muzikale Vorming Sint Jozefkoor stopt

Na ruim 30 jaar bezig te zijn geweest met de muzikale vorming aan in totaal een paar honderd kinderen voel ik mij genooddaakt om te stoppen. Dat dit met pijn in het hart is en met zorgen voor de toekomst zal wel duidelijk zijn.

Aan de ene kant zit ik in een fase, waarin ik het wat rustiger aan zou willen doen, terwijl juist nu veel zorg en aandacht uitgaat naar de familie. Aan de andere kant is de repetitietijd van het gregoriaans van de heren uitgebreid en heb ik tot in ieder geval Kerstmis de taak op me genomen van de meerstemmige muziek. Verder vergden de zanglessen van mij meer energie dan jaren geleden. De oorzaak is natuurlijk in mijzelf te zoeken, maar ook in de verandering van de situaties in al die jaren.

Om een beeld te schetsen. Toen in de beginperiode de jongens van de Sint Jozefschool met grote groepen bij de zangles kwamen, hadden ze al een hele opleiding achter zich. De kinderen beschikten over gevormde stemmen. Ze konden vlot noten lezen en ze hadden ervaring met zowel gregoriaans als meerstemmig zingen. Ze zongen immers elke dag onder schooltijd. Op de zangles na school werd het koorrepertoire aangeboden en kon men redelijk naar het koor op de zondag. De laatste jaren is dat wel even anders. Op scholen wordt weinig of niet gezongen. Daar leren ze het helaas niet meer. Onze eigen opleiding muzikale vorming, gestart in 1991, kreeg er een taak bij. Beginnen bij het allereerste begin (toonovername, zuiver leren treffen, noten lezen en repertoire). In de opleiding moesten kinderen gebracht worden tot zelfstandig zingen, zodat ze gehoord konden worden. Geen geringe opgave voor de lesgever en voor de kinderen in opleiding. Het vraagt nogal wat discipline en doorzettingsvermogen.

Zoals gezegd stop ik met pijn in het hart. Zeker nu, in een situatie waarin die discipline en dat doorzettingsvermogen er wel degelijk waren. Ik spreek de grootste bewondering uit voor de meisjes in de opleiding. Ze hebben inzet getoond. Aan hen heeft het niet gelegen. Ze zijn gekomen van niks tot heel wat. Een geweldige prestatie. Vroeger was er geen kunst aan om te kunnen zingen. Zij hebben nu een kunststukje volbracht. Dankzij hen ben ik ook zo lang

doorgegaan. Ze hebben me weer moed gegeven als ik het even wat minder zag zitten.

Maar als blijkt dat twee keer in de week zingen door mij niet meer op te brengen is, (na de zomervakantie liep het niet meer op rolletjes) dan is er geen stijgende lijn meer te verwachten. Het noodzakelijke repertoire van het gregoriaans is daarvoor te uitgebreid en te wisselend. We zijn er nog nauwelijks aan tot kunnen komen. En als we eerlijk zijn dan moeten we toegeven dat het meerstemmig repertoire onbereikbaar blijft.

Het ziet er niet naar uit dat iemand anders uit het koor mijn taak overneemt. Misschien dat, voor wie wil, zangschool Brabant (Maria van de Laar) een vervolg kan bieden.

In ieder geval kunnen Irene, Regina, Miranda en Suzanne de vier zondag van de advent in de Hoogmis meezingen. Verder kunnen ze in de vastentijd en de zondagen dat we de Missa Primitiva zingen in het koor actief zijn. Ik houd jullie op de hoogte.

Irene, Regina, Miranda, Suzanne, Samantha en Anouk, hartelijk dank voor jullie inzet en doorzettingsvermogen. Dank voor het plezier wat jullie mij hebben gegeven. Ik ben er trots op dat ik jullie een eind op weg heb mogen helpen.

Ik ben trots op jullie.

Jos Leenen
9-11-2002

ONZE JARIGEN

2 januari	Silvère van Lieshout
28 januari	Antoon Wijnen
11 februari	Petra van Veghel
17 februari	Emiel van Lieshout
21 februari	Hans van Saaze

Bestuur, dirigenten en leden feliciteren u van harte en wensen u een fijne verjaardag toe.

De toekomst van het Sint Jozefkoor.

Zoals jullie hebben kunnen lezen is de zangopleiding voor kinderen gestopt. Ook het ledenaantal is duidelijk teruglopend. Het bestuur heeft zich in haar vergaderingen al langer, maar de afgelopen tijd zeer intensief, met deze materie beziggehouden en is tot de conclusie gekomen dat het voortbestaan van het koor op deze wijze in gevaar komt.

Uitgebreid is gesproken over mogelijke redenen welke hebben geleid tot de situatie zoals die op dit moment is.

- Het automatisch lid worden van het koor, zoals velen van ons dat in het verleden via de (St. Jozef)school deden, is voorbij. Van die kant is er geen aanwas meer te verwachten.
- Het in principe iedere week in de kerk "moeten" zingen is ook voor menig mogelijk nieuw koorlid een nogal zware eis.
- De zo vanzelfsprekende deelname van iedereen aan alles waar wij voor staan is niet meer zo vaststaand als weleer.

Uiteraard zijn wij ook op zoek gegaan naar ideeën om tot een kentering in deze situatie te kunnen komen.

- De eis van iedere week moeten komen zingen is al zachtjes aan verlaten. Wel moet het "koor" elke week de mis kunnen verzorgen, waar we tot nu toe nog steeds in slagen.
- Nu reeds wordt er bij de dames al een beetje projectmatig gewerkt. Denk maar eens aan de door hen gezongen meerstemmige mis met afgelopen Pinksteren. Ook dames van buitenaf namen hieraan deel.
- De gevraagde inschrijving voor deelname aan het concert met Kees van Houten gaat ook al in die (project)richting.
- Moet misschien de mogelijkheid geboden worden om te kunnen kiezen voor het totaal pakket van Gregoriaans én het meerstemmig of voor de afzonderlijke delen?

Op de jaarvergadering van jan./febr. a.s willen wij over genoemde zaken graag met eenieder van gedachten wisselen. Dat er iets moet gebeuren, moge duidelijk zijn!

Het bestuur

DE GREGORIAANSE MUZIEK

4) De cadensgroep, tonaliteit vervolg:

Het slot van de vorige publicatie beschrijft het probleem van bestaande melodieën door transpositie in een theoretisch keurslijf willen stoppen. De eindconclusie luidt: "Je kunt de oorspronkelijk in de la-ladder gecomponeerde Gregoriaanse melodieën alleen met de re-ladder correct weergeven door bij de **transpositie (een kwint lager voor de authenticus of een kwart hoger voor de plagalis ladder)** consequent alle ti's (b's) permanent naar teu (b mol) te verlagen". Bij een permanent mol - teken in een Gregoriaanse melodie hebben wij dus altijd te maken met een getransponeerde ladder. Maar het blijft een diatonische toonladder met maar twee halve toonafstanden in de plagalis en de authenticus. Daarom is het spreken over het "toevoegen van een derde halve toonafstand" in de modi, zoals ik in publicatie nummer twee onder het hoofd Diatoniek al opmerk, niet juist. Een modus is gebaseerd op een authenticus of een plagale ladder met maar twee halve toonafstanden.

Omdat de ti-ladder niet voldoet aan de reine kwart en kwint regel heeft men in de authenticus niets gecomponeerd, wel enkele gezangen van vroege datum in de ti plagalis ladder zoals:

Gloria, Sanctus en Agnus Dei van de 1^e Mis en de Communio's Dilexisti en Tollite hostias.

Door de melodie hoofdzakelijk te laten bewegen tussen de sol en de mi, heeft de componist op een kunstzinnige manier de onreine kwart en kwint omzeild. Maar ook hier kunnen wij door de melodie een kwart hoger te zetten het probleem oplossen door de ti permanent te veranderen in een teu. Overigens heeft het Graduale Romanum van Solesmes er de voorkeur aangegeven om deze gezangen niet in de getransponeerde zetting weer te geven maar gewoon in de ti-ladder te laten staan getuige de slotnoot.

Wat gezegd is bij de b-ladder (ti) geldt ook voor melodieën in de c-ladder (do), die overigens wel aan alle klassieke spelregels voldoet. Ook hier kunnen wij via de b-mol of teu bij de transpositie de zaak probleemloos onderbrengen.

Transponeren en **moduleren** zijn dus twee heel verschillende begrippen. Bij transponeren gaat het om het hoger of lager zetten van een melodie waarbij de plaats van de halve toonafstanden niet verandert. Desnoods, als het niet anders kan, met behulp van een permanent mol teken. Bij moduleren gaat het om de overgang binnen een melodie naar een modus vreemde cadens waardoor slotnoot en tonaliteit veranderen. Een overgang waarbij dikwijls gekozen wordt voor een verloop via een hele toon cadensgroep, zoals de sol of de do, die in zekere zin neutraal is wat betreft de tonaliteit door het ontbreken van een halve toon.

Een mooi voorbeeld hiervan is de Introitus Ecce Deus adjuvat me (16e zondag).

Vijfde modus, grondtoon fa (f) en dominant do (c).

Intr. 5.

Ecce Dé-us * ádjuvat me, et
 Dóminus suscéptor est ánimæ mé-
 æ : avérte má-la ini-mí-cis mé-is,
 in ve-ri-táte tú-a dispérde illos, protéctor mé-
 us Dómi-ne. *Ps.* Dé-us in nómine tú-o sálvum me fac : *
 et in virtúte tú-a júdica me. Glóri-a Pátri. E u o u a e.

Ps. 53, 6-7. Zie, God is mijn helper, en de Heer waakt over mijn ziel; keer het onheil af op mijn vijanden, en verstrooi hen in uw waarheid, Heer, mijn beschermer. *Ps. ib., 3.* Heer, in uw naam, behoud mij, en verschaf mij recht in uw kracht. Eer aan den Vader.

JAARGANG 12

De eerste zin animae meae (mijn ziel) eindigt op de la-cadens (1 - 1 - ½). De tweede zin inimicis meis (mijn vijanden) eindigt op de ti-cadens (1 - ½ - 1). Via de sol-cadens (1 - 1 - 1) bij veritate tua (uw waarheid), moduleert de melodie bij disperse (verstrooi) van de dominant do naar de la, om bij illos (hen) met twee tertssprongen do - la - fa terug te komen op de grondtoon en zo de melodie bij Domine (Heer) af te sluiten met de geijkte slotcadens in fa (½ - 1 - 1) die hoort bij de vijfde modus. In deze melodie is dus sprake van een tijdelijke modulatie of uitwijking. Hoe de melodie begint, maakt geen verschil. Daarin heeft de componist alle vrijheid. Melodieën die in het hele verloop binnen de toonaard blijven noemt men **tonale** in tegenstelling tot de **modulerende** of weg bewegende melodieën zoals in de hierboven geanalyseerde Introitus Ecce Deus.

Om het nog ingewikkelder te maken: het **moduleren** kan op twee manieren gebeuren: **diatonisch** of **chromatisch**. Bij **diatonisch** moduleren maakt de melodie gebruik van ladder - eigen hele of halve tonen. **Chromatisch moduleren** wil zeggen dat er een ladder vreemde halve toonafstand gebruikt wordt om naar een nieuwe diatonische ladder te gaan. Een mooi voorbeeld van chromatisch moduleren zien wij in de Communio's: Beatus servus en Passer invenit. De eerste zullen wij in de volgende publicatie nader bekijken.

Wordt vervolgd

Antoon Wijnen